
Weerstaat men hem met kracht van wapenstaal,
door bajonet, mortieren en kanonnen
of pantserwagens – 't gas brandt hém niet kaal,
wel 't bloeiend land en 't weerloos lijf der kindren! –
[...] Geen puntgeweer verjaagt hem, kan verminderen
zijn schonkenkracht; de weggeworpen bom,
granaten neergeslingerd uit machines,
hij spot er mee – hij lacht er even om –
doet of er niets gebeurt, of er niets te zien is!⁶¹

Actualiteit en de rubriek Actueel

In toenemende mate verschijnen er artikelen die betrekking hebben op de actuele situatie. C. van Liere schrijft een tweedelig artikel 'Zin en betekenis van het proces Niemöller'.⁶² Martin Niemöller (1892-1984) was als voormalig duikbootcommandant in 1924 predikant geworden. Aanvankelijk stond hij welwillend tegenover de Duitse volksbeweging, maar in 1934 werd hij een centrale figuur in de 'Bekennende Kirche', die zich onverbloemd tegen de erkenning van Hitler en het nationaal-socialisme keerde. In juli 1937 werd hij gearresteerd en een jaar later veroordeeld als 'persoonlijke vijand' (gevangene) van Hitler, waarna hij de oorlogsjaren in een concentratiekamp doorbracht. Van Liere schetst uitgebreid de voorgeschiedenis van toenemende spanning in de kerken onderling en tussen de kerken en de overheid. De verlangde ondertekening van de beruchte ariërparagraaf was het breekpunt voor Niemöller c.s. Na diens arrestatie is de 'Bekennende Kirche' meer en meer gemarginaliseerd. Van Liere onderscheidt verschillende fronten: ten eerste wordt de gehele christelijke levens- en wereldbeschouwing door de ideologen van het derde rijk bestreden, ten tweede de concrete kerken die zich tot de 'Bekennende Kirche' rekenen en ten derde de gevaarlijke vermenging van christendom en nationaal-socialisme die de overige kerken weinig moeite schijnt te kosten.⁶³ In het tweede artikel gaat Van Liere uitvoerig in op deze vermenging, waarna ter afsluiting teksten van Niemöller en Barth met instemming worden geciteerd.⁶⁴

⁶¹ HK 3 (1938), 216.

⁶² HK 3 (1938), 100-113, 143-155. C. van Liere is mij verder niet bekend; getuige het artikel was hij een kenner van Duitsland en de Kerkstrijd; wellicht een journalist.

⁶³ HK 3 (1938), 112-113.

⁶⁴ HK 3 (1938), 152-155.

De rubriek *Actueel* wordt in de derde jaargang tweemaal benut. In het septembernummer door Van Holk, in december door Duyvendak. Beide keren staan zij in het teken van de toenemende oorlogsdreiging. Er wordt in de rubriek (alsmede in diverse artikelen) herhaaldelijk gewezen op het hoge tempo waarmee de actuele ontwikkelingen elkaar opvolgen. Wat men deze maand schrijft is de volgende maand achterhaald. Zo ook in september 1938. Van Holk schrijft in *Actueel* over het 'Tsjecho-slowaaksche conflict': 'Meer dan ooit voelt de redactie in de zwaargespannen weken, die